

ZAJEDNIČKA NADNACIONALNA VALUTA U SUVREMENIM NOVČANIM UNIJAMA

Hudek, Tomislav

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:145:145787>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-25**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Sveučilišni prijediplomski studij (Ekonomska politika i regionalni razvitak)

Tomislav Hudek

**ZAJEDNIČKA NADNACIONALNA VALUTA U
SUVREMENIM NOVČANIM UNIJAMA**

Završni rad

Osijek, 2023.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Sveučilišni prijediplomski studij (Ekonomska politika i regionalni razvitak)

Tomislav Hudek

**ZAJEDNIČKA NADNACIONALNA VALUTA U
SUVREMENIM NOVČANIM UNIJAMA**

Završni rad

Kolegij: Monetarne financije

JMBAG: 0010225877

e-mail: thudek@efos.hr

Mentor: Izv. prof. dr. sc. Blaženka Hadrović Zekić

Osijek, 2023.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

Faculty of Economics and Business in Osijek

University Undergraduate Study (Economic policy and regional development)

Tomislav Hudek

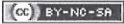
**COMMON SUPRANATIONAL CURRENCY IN MODERN
MONETARY UNIONS**

Final paper

Osijek, 2023.

IZJAVA

O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI, PRAVU PRIJENOSA INTELKTUALNOG VLASNIŠTVA, SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni rad
(navesti vrstu rada: završni / diplomski / specijalistički / doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti, NN 119/2022).
4. izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Tomislav Hudek

JMBAG: 0010225877

OIB: 146 255 32192

e-mail za kontakt: thudek@efos.hr

Naziv studija: Ekonomika politika i regionalni razviti

Naslov rada: Zajednička međunarodna valuta u suvremenim političkim uvjetima

Mentor/mentorica rada: Izv. prof. dr. sc. Blaženka Hadrović Žekić

U Osijeku, 21.9.2023 godine

Potpis _____

SAŽETAK

Tijekom povijesti, zemlje su uspostavljale monetarne unije kao način postizanja ekonomskih ciljeva kroz integraciju. Prilikom ulaska u integraciju, zemlje imaju različite opcije i stupnjeve integracije koje mogu izabrati, kao što su uklanjanje trgovinskih restrikcija, stvaranje carinske unije ili usklađivanje različitih politika. Ekonomska i monetarna unija predstavlja poseban oblik integracije gdje zemlje koriste istu valutu i provode zajedničku monetarnu politiku putem zajedničke središnje banke. To je najviši oblik ekonomske integracije, a Europska unija (EU) je primjer takve unije koja teži postizanju zajedničkih ciljeva.

Euro kao jedinstvena valuta Europske unije simbolizira mogućnosti koje EU pruža ujedinjujući i povezujući europske države. Olakšava trgovinu i financijske transakcije unutar eurozone te promiče ekonomsku integraciju među zemljama koje je koriste. Euro se smatra simbolom europskog jedinstva i stabilnosti, iako je suočen s izazovima poput ekonomske koordinacije i održavanja stabilnosti tijekom vremena.

Ovaj rad ima za cilj analizirati prednosti i nedostatke monetarnih unija, njihove karakteristike i kriterije za maksimalno ostvarenje ekonomske koristi. Istraživanje se usredotočuje na progres u osnivanju monetarnih unija te kriterije za njihovo pridruživanje.

Svrha rada je prikazati preduvjete za pristupanje europskoj monetarnoj uniji. Preduvjeti osiguravaju da država članica eurozone održava ekonomsku stabilnost i pridržava se zajedničkih standarda kako bi osigurala uspješno uvođenje eura. Radom se sagledavaju potencijalni troškovi i koristi ulaska u spomenutu uniju kako za građane tako i za gospodarstvo te donose li više koristi ili nedostataka.

Glavna ideja ovog rada je analiza javnog mišljenja građana o prednostima i nedostacima ulaska Republike Hrvatske u eurozonu te eura. Cilj rada je analizirati ključne karakteristike zajedničkih nadnacionalnih valuta dolar i euro te kako se one koriste u monetarnim unijama. Implementacija i prihvaćanje eura u Hrvatskoj kao 20. članici eurozone u ovom će se radu promotriti u praktičnom dijelu studije uspoređujući podatke Hrvatske Narodne Banke s rezultatima vlastitog istraživanja o percepciji građana Republike Hrvatske o uvođenju eura provedenog 2022. godine.

Ključne riječi: euro, Europska unija, monetarna politika, nadnacionalna valuta, Republika Hrvatska

ABSTRACT

Throughout history, countries have established monetary unions as a way to achieve economic goals through integration. When entering integration, countries have different options and levels of integration to choose from, such as removing trade restrictions, creating a customs union, or harmonizing different policies. Economic and monetary union represents a special form of integration where countries use the same currency and implement a common monetary policy through a common central bank. It is the highest form of economic integration, and the European Union (EU) is an example of such a union that strives to achieve common goals.

The euro, as the single currency of the European Union, symbolizes the possibilities that the EU provides by uniting and connecting European countries. It facilitates trade and financial transactions within the Eurozone and promotes economic integration among the countries that use it. The euro is considered a symbol of European unity and stability, although it faces challenges such as economic coordination and maintaining stability over time.

This paper aims to analyze the advantages and disadvantages of monetary unions, their characteristics and criteria for maximum realization of economic benefits. The research focuses on the progress in the establishment of monetary unions and the criteria for joining them.

The purpose of the paper is to present the preconditions for joining the European monetary union. The preconditions ensure that the eurozone member state maintains economic stability and adheres to common standards to ensure a successful introduction of the euro. The paper examines the potential costs and benefits of entering the mentioned union for both citizens and the economy, and whether they bring more benefits or disadvantages.

The main idea of this work is the analysis of the public opinion of citizens on the advantages and disadvantages of the Republic of Croatia's entry into the eurozone and the euro. The aim of the work is to analyze the key characteristics of the common supranational currencies dollar and euro and how they are used in monetary unions. The implementation and acceptance of the euro in Croatia as the 20th member of the eurozone will be examined in this paper in the practical part of the study, comparing the data of the Croatian National Bank with the results of our own research on the perception of the citizens of the Republic of Croatia about the introduction of the euro in 2022.

Keywords: euro, European Union, monetary policy, supranational currency, Croatia

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. SUVREMENE NOVČANE UNIJE	4
2.1. Karakteristike novčanih unija	5
2.2. Europska unija (Euro zona)	7
2.3. Hrvatska kao dio eurozone	9
3. VRSTE ZAJEDNIČKIH NADNACIONALNIH VALUTA.....	11
3.1. Euro	12
3.2. Dolar.....	14
4. PREDMET ISTRAŽIVANJA: JAVNO MIŠLJENJE GRAĐANA O UVOĐENJU EURA	16
4.1. Javno mnijenje o uvođenju eura	16
4.2. Metodologija istraživanja	18
4.3. Rezultati istraživanja	18
4.4. Rasprava.....	26
5. ZAKLJUČAK	27
LITERATURA.....	28

1. UVOD

Razvoj ekonomske i monetarne unije (EMU) u Europi bio je složen proces koji se protezao tijekom više desetljeća. Temelji europske ekonomske integracije postavljeni su nakon Drugog svjetskog rata. 1951. osnovana je Europska zajednica za ugljen i čelik (EGKS) između šest europskih zemalja (Francuska, Njemačka, Italija, Belgija, Luksemburg, Nizozemska) kako bi se postigao integrirani nadzor nad ključnim resursima. Godine 1957. potpisani su Rimski ugovori (1. Ugovor o Europskoj ekonomskoj zajednici, 2. Ugovor o Euratomu), kojima su osnovane Europska ekonomska zajednica (EEZ) i Europska zajednica za atomsku energiju (Euratom). EEZ je bio prvi korak prema stvaranju zajedničkog tržišta. (Stiglitz, J.E. 2016)

Sastanak čelnika država i vlada u Haagu 1969. godine, na kojem je postavljen novi cilj europske integracije - ekonomska i monetarna unija (EMU), bio je poznat kao "Haški sastanak" ili "Sastanak u Haagu". Na tom sastanku sudjelovali su čelnici šest europskih zemalja koje su tada činile Europsku zajednicu (EZ) za ugljen i čelik (EGKS), Europsku ekonomsku zajednicu (EEZ) i Europsku zajednicu za atomsku energiju (Euratom). Te zemlje su: Belgija, Francuska, Italija, Luksemburg, Nizozemska i Njemačka. Na Haškom sastanku čelnici tih zemalja dogovorili su se o potrebi daljnje europske integracije, uključujući stvaranje ekonomske i monetarne unije kao jednog od ciljeva. Ovo je bio važan korak prema kasnijem osnivanju Eurozone i uvođenju eura kao zajedničke valute za neke od tih zemalja.

Stvaranje ekonomske i monetarne unije (EMU) u Europi bilo je planirano kroz niz faza kako bi se postigao potpuni ekonomski i monetarni integritet između zemalja Europske zajednice (EZ). Ove faze su bile precizno definirane kako bi se postigao EMU unutar desetogodišnjeg razdoblja. Glavne faze EMU-a uključivale su: 1. faza: Početak (1990.) - uvođenje slobodnog kretanja kapitala među zemljama EZ-a, uspostavljanje Europskog monetarnog instituta (EMI) radi koordinacije monetarnih politika, 2. faza: Tranzicija (1994.) - povećana koordinacija ekonomske politike između zemalja EZ-a, jačanje tržišta kapitala i financijske integracije, 3. faza: Konvergencija (1. siječnja 1999.) - uvođenje eura kao zajedničke valute za nekoliko zemalja članica (Austrija, Belgija, Finska, Francuska, Njemačka, Irska, Italija, Luksemburg, Nizozemska, Portugal i Španjolska), potpuno razdvajanje nacionalnih valuta od eura, 4. faza: Očuvanje stabilnosti (1. siječnja 2002.) - Faza u kojoj je euro uveden kao službena valuta za gotovinska plaćanja i transakcije u tim zemljama, 5. faza: Održavanje i unaprjeđenje (nakon

2002.) - kontinuirana koordinacija ekonomske politike kako bi se održala stabilnost eura i poticala daljnja integracija. (Stiglitz, J.E. 2016)

Prema Kandžiji i Hostu (2001:272-1273), nakon uvođenja eura, EMU se dalje razvijala. Europska središnja banka (ESB) postala je ključna institucija za upravljanje eurom, službenom valutom eurozone. Osnovana je 1998. godine, a njen glavni cilj je očuvanje stabilnosti cijena u eurozoni. ESB je neovisan od političkih utjecaja i odgovoran za donošenje monetarnih politika u eurozoni kako bi se kontrolirala inflacija i održavala financijska stabilnost.

Širenje EU-a na nove članice dodalo je više zemalja u eurozonu, a one su morale ispunjavati određene ekonomske kriterije kako bi pristupile. Za pristup eurozoni, država članica Europske unije (EU) mora zadovoljiti određene ekonomske kriterije, poznate kao "konvergencijski kriteriji". Ovi kriteriji su postavljeni kako bi se osigurala ekonomska stabilnost i održavanje kvalitete eura kao zajedničke valute. Konvergencijski kriteriji uključuju sljedeće elemente: 1. Inflacija: Prosječna stopa inflacije u državi kandidatkinji ne smije prelaziti referentnu stopu inflacije u tri najmanje inflacijske zemlje eurozone za više od 1,5 postotnih bodova tijekom godine prije procjene. Ovo osigurava da država održava nisku inflaciju. 2. Kamatne stope: Kamatne stope na dugoročne državne obveznice ne smiju prelaziti referentnu stopu kamatnih stopa u tri najmanje inflacijske zemlje eurozone za više od 2 postotna boda tijekom godine prije procjene. Ovo pomaže u očuvanju stabilnih kamatnih stopa. 3. Fiskalna politika: Država mora imati održivu fiskalnu politiku. Njezin proračunski deficit ne smije prelaziti 3% bruto domaćeg proizvoda (BDP), a ukupni dug ne smije prelaziti 60% BDP-a. Osim toga, država mora pokazati da ima povoljnu dinamiku duga. 4. Tečajna stabilnost: Država mora održavati stabilan tečaj svoje valute unutar uskih deviznih tečajnih fluktuacija tijekom najmanje dvije godine prije procjene. Ovo su osnovni kriteriji za ulazak u eurozonu. Prije nego što država usvoji euro, Europska komisija i Europska središnja banka (ESB) provode procjenu kako bi provjerile je li država ispunila ove kriterije. Nakon što se prihvate u eurozonu, države članice trebaju nastaviti održavati ekonomske kriterije kako bi osigurale stabilnost eura i zajedničke valute eurozone. (Ryner, M. 2017)

EMU se suočila s izazovima tijekom financijske krize 2008. godine i eurozone krize koja je uslijedila. Financijska kriza 2008. je izbila nakon kolapsa nekoliko velikih američkih financijskih institucija i širenja financijskih problema širom svijeta. Mnoge europske banke i financijske institucije pretrpjele su znatne gubitke, što je utjecalo na stabilnost financijskog sektora u eurozoni. Nakon financijske krize, eurozona se suočila s dubokom dugovnom krizom u nekim članicama, posebno u Grčkoj, Irskoj, Portugalu, Španjolskoj i Italiji.

Ove zemlje imale su visok javni dug i fiskalne probleme koji su ih doveli na rub bankrota. Ukupno gledano, financijska kriza i eurozona kriza izazvale su duboke promjene u načinu na koji eurozona upravlja svojim ekonomijama i financijama. Napore za jačanjem koordinacije ekonomske politike smatraju se ključnim za očuvanje stabilnosti eurozone i zajedničke valute.

EMU je danas središnji dio Europske unije, s eurom kao službenom valutom u 20 od 27 članica EU-a. Integracija unutar EMU-a nastavlja se, s ciljem daljnjeg jačanja ekonomske koordinacije i očuvanja stabilnosti eura. Važno je napomenuti da se EMU i eurozonin daljnji razvoj nastavlja s vlastitim izazovima i prilikama koji se mijenjaju tijekom vremena.

U izradi ovog rada korištene su znanstveno-istraživačke metode; metoda deskripcije, metoda opovrgavanja, deduktivna metoda, metoda dokazivanja, induktivna metoda te metoda sinteze. Pri izradi rada uzeta je u obzir postojeća znanstvena literatura o transnacionalnoj valuti u suvremenim monetarnim unijama. Strukturu samog rada čine četiri poglavlja.

U prvom je poglavlju definirana povijest i nastanak europske ekonomske i monetarne unije te osnivanje eurozone kao i njezine najvažnije karakteristike. Također obrađena je tema Hrvatskog puta do članstva u eurozoni.

Drugim poglavljem definirane su dvije najvažnije svjetske valute dolar i euro te njihov položaj i značenje u suvremenim monetarnim unijama.

U trećem poglavlju prezentirana je studija Hrvatske narodne banke iz 2019. godine o percepciji hrvatskih građana prije ulaska Hrvatske u eurozonu. Također analizirano je vlastito istraživanje iz 2022. godine provedeno na manjem uzorku ispitanika o percepciji građana na istoimenu temu.

U četvrtom se poglavlju nalazi zaključak rada kojim se na temelju utvrđenih činjenica iznosi mišljenje da u Republici Hrvatskoj, iako su se građani već u više navrata susretali s eurom kao valutom, postoji strah od njegovog uvođenja koji se pokazao opravdanim ulaskom Hrvatske u eurozonu. Došlo je do porasta cijena dobara i usluga što je jednim dijelom posljedica inflacije, ali i uvođenja eura, koji je kao i dolar najveći pokretač globalne ekonomije i suvremenih monetarnih unija.

2. SUVREMENE NOVČANE UNIJE

Suvremene monetarne unije složeni su ekonomski aranžmani u kojima više nacija dijeli zajedničku valutu, koncept koji ima svoje korijene u dalekoj povijesti. Ideja monetarne unije može se pratiti od samih početaka civilizacije, kada su različite regije i gradovi izdavali vlastite oblike valute. Ove valute često su bile specifične za određeno područje i koristile su se za olakšanu lokalnu trgovinu. Kako su se društva razvijala i rasla, postala je očita potreba za standardiziranim i opće prihvaćenim oblicima valute.

Prema Capie, F.H., Wood, G.E., & Mills, T.C. (1998) u srednjovjekovnoj Europi zadržala se ideja zajedničke valute, ali često u fragmentima. Različite regije i gradovi izdavali su vlastite novčiće, što je dovelo do složene mreže valuta i tečajeva. Potreba za standardiziranim valutama postala je očita s pojavom moćnih trgovačkih gradova poput Venecije i Firence. Ti gradovi su izdavali zlatne novčiće, dukat, koji je stekao prihvaćanje širom Europe, što je doprinijelo povećanoj trgovini i financijskoj stabilnosti.

Latinska monetarna unija, uspostavljena 1865. godine, spojila je nekoliko europskih zemalja, uključujući Francusku, Belgiju, Švicarsku i Italiju, pod zajedničkim valutnim standardom. Ove nacije su vezale svoje valute za određenu količinu srebra ili zlata, olakšavajući trgovinu i financijske transakcije. Međutim, unija se suočila s izazovima zbog razlika u ekonomskim performansama i na kraju se raspala početkom 20. stoljeća.

U 20. stoljeću, zlatni standard je bio značajan pokušaj stvaranja monetarne unije na globalnoj razini. Zemlje su vezale svoje valute za određenu količinu zlata s ciljem osiguranja stabilnosti tečaja i promicanja međunarodne trgovine. Zlatni standard je opstao nekoliko desetljeća, ali se suočavao s izazovima tijekom ekonomskih kriza poput Velike depresije.

Suvremena era monetarnih unija započinje stvaranjem Europske ekonomske zajednice (EEC) nakon Drugog svjetskog rata. Cilj EEC-a bio je promovirati ekonomsku integraciju među europskim zemljama kako bi se spriječili budući sukobi. Potpisivanjem Rimskog ugovora 1957. godine postavljene su osnove za Europski monetarni sustav (EMS) koji je za cilj imao stabilizaciju tečaja i poticanje bliže ekonomske suradnje. EMS je otvarao put za kasnije stvaranje Eurozone. Eurozona, službeno uspostavljena 1999. godine s uvođenjem eura kao elektroničke valute, predstavlja monumentalno postignuće u suvremenim monetarnim unijama. Suvremene monetarne unije poput Eurozone karakterizira eliminacija rizika od tečajnih

promjena, pojednostavljenje trgovine i financijskih transakcija. Međutim, one zahtijevaju visoki stupanj ekonomske koordinacije i usklađivanja politika kako bi se osigurala stabilnost.

Države članice moraju uskladiti svoje fiskalne i monetarne politike kako bi spriječile neravnoteže i očuvale ekonomsku stabilnost. Unije se osnivaju kako bi se promicala ekonomska integracija te poticala trgovina. Predstavljaju složeni i dinamičan aspekt svjetske ekonomije, odražavajući nastojanja za ekonomskom suradnjom i stabilnošću u globalnom svijetu.

2.1. Karakteristike novčanih unija

Monetarna unija, koja se često naziva i valutnom unijom, značajna je ekonomski aranžman u kojem više suverenih zemalja odlučuje usvojiti zajedničku valutu i dijeliti jedinstvenu monetarnu politiku. Takve unije imaju različite karakteristike koje utječu na ekonomsku, financijsku i političku dinamiku zemalja sudionica. Ovdje se bavimo ključnim karakteristikama monetarnih unija:

- 1.) **Zajednička valuta:** najznačajnija je značajka monetarne unije usvajanje jedinstvene valute u svim državama članicama. To znači da zemlje sudionice napuštaju svoje nacionalne valute u korist zajedničke. Euro u eurozoni i istočnokaripski dolar u istočnokaripskoj valutnoj uniji glavni su primjeri.
- 2.) **Jedinstvena monetarna politika:** Zemlje članice ustupaju kontrolu nad svojim pojedinačnim monetarnim politikama središnjem tijelu, često u obliku središnje banke. Ovo središnje tijelo odgovorno je za upravljanje opskrbom novcem, određivanje kamatnih stopa i osiguranje stabilnosti cijena za cijelu uniju. U eurozoni tu ulogu obavlja Europska središnja banka (ECB).
- 3.) **Stabilnost tečaja:** Budući da zemlje članice koriste zajedničku valutu, fluktuacije tečaja između njih su eliminirane. To može promicati transparentnost cijena i olakšati prekograničnu trgovinu i ulaganja.
- 4.) **Ekonomska integracija:** Monetarne unije obično dovode do povećane ekonomske integracije među državama članicama. Zajednička valuta smanjuje transakcijske troškove i potiče trgovinu i ulaganja među zemljama te istovremeno utječe na gospodarski rast.
- 5.) **Gubitak monetarne neovisnosti:** države članice odriču se određenog stupnja suvereniteta nad svojim ekonomskim politikama. One više ne mogu samostalno manipulirati

vrijednošću svoje valute ili postavljati monetarnu politiku prilagođenu svojim specifičnim ekonomskim uvjetima.

- 6.) Fiskalna disciplina: Kako bi osigurale stabilnost monetarne unije, države članice često se obvezuju na fiskalnu disciplinu. To može uključivati pridržavanje ograničenja deficita i duga kako bi se spriječila prekomjerna državna potrošnja i zaduživanje što se vidi u Paktu o stabilnosti i rastu u eurozoni.
- 7.) Podjela rizika: Monetarne unije osiguravaju mehanizme za podjelu rizika među državama članicama. U vremenima ekonomskih poteškoća, kao što su recesije ili financijske krize, jača gospodarstva mogu pružiti financijsku pomoć slabijima kako bi se stabilizirala cijela unija.
- 8.) Gubitak autonomne monetarne politike: Zemlje članice gube sposobnost samostalnog odgovora na ekonomske izazove pomoću alata monetarne politike poput prilagodbe kamatnih stopa ili devalvacije¹ valute. Umjesto toga, oslanjaju se na kolektivnu monetarnu politiku koju postavlja središnja vlast.
- 9.) Političke implikacije: Monetarne unije često imaju značajne političke implikacije. Države članice moraju blisko surađivati u donošenju odluka o monetarnim i fiskalnim pitanjima, što može dovesti do dublje političke integracije. U slučaju Europske unije, monetarna unija eurozone potaknula je širi osjećaj političke suradnje i integracije.
- 10.) Heterogene ekonomije: Države članice u monetarnoj uniji mogu imati različite ekonomske uvjete, zbog čega je teško postaviti monetarnu politiku koja bi odgovarala svima. Uspostavljanje ravnoteže između interesa različitih gospodarstava je složen zadatak.
- 11.) Teorija optimalnog valutnog područja: Ova ekonomska teorija sugerira da je monetarna unija najuspješnija kada njezine države članice dijele slične ekonomske strukture i uvjete. Razlike u stopama inflacije, produktivnosti ili ekonomskim ciklusima mogu stvoriti izazove.
- 12.) Članstvo i pristupanje: Pridruživanje ili izlazak iz monetarne unije složen je proces koji zahtijeva pažljivo razmatranje ekonomskih, političkih i pravnih čimbenika. Kriteriji za pristupanje i prijelazna razdoblja mogu se razlikovati među unijama.

Može se zaključiti da monetarne unije donose jedinstven skup karakteristika koje iz temelja preoblikuju ekonomsko i političko okruženje zemalja sudionica. Iako nude prednosti kao što su

¹ Devalvacija (engl. *devaluation*, lat. *valere*- vrijediti), zakonsko sniženje intervalutarne vrijednosti domaće valute u odnosu prema zlatu, srebru ili valutama drugih država

stabilnost tečaja i ekonomska integracija, također nose izazove poput gubitka monetarne neovisnosti i potrebe za fiskalnom disciplinom. Uspješne monetarne unije zahtijevaju snažnu suradnju, učinkovito upravljanje i uspostavljanje mehanizama za rješavanje ekonomskih razlika među državama članicama.

2.2. Europska unija (Euro zona)

Eurozona, službeno poznata kao euro-područje, predstavlja značajnu i kompleksnu ekonomsku i monetarnu uniju koja obuhvaća 20 od 27 članica Europske unije (EU). Ona predstavlja jedinstveni eksperiment u području monetarne i fiskalne suradnje i igra ključnu ulogu u globalnoj ekonomiji. Korijeni eurozone sežu u poslije ratno razdoblje nakon Drugog svjetskog rata, kada su europski lideri bili odlučni spriječiti daljnje razorne sukobe na kontinentu. Europska zajednica za ugljen i čelik (EZUC), osnovana 1951. i Ugovor iz Rima 1957. postavili su temelje ekonomske suradnje između europskih zemalja, što je konačno dovelo do osnivanja Europske ekonomske zajednice (EEZ).

Europski monetarni sustav (EMS) osnovan je 1979. kako bi stabilizirao tečajne stope između europskih valuta i poticao ekonomsku konvergenciju. To je bio ključan korak prema eurozoni jer je pokazao predanost bližoj ekonomskoj integraciji. Odlučujući trenutak u stvaranju eurozone dogodio se potpisivanjem Maastrichtskog ugovora 1992. godine. Taj ugovor otvorio je put za Ekonomsku i monetarnu uniju (EMU) i utvrdio kriterije za zemlje koje žele usvojiti euro kao svoju zajedničku valutu. Euro je uveden kao elektronička valuta 1. siječnja 1999. godine, a euro novčanice i kovanice ušle su u opticaj 1. siječnja 2002. godine. Eurozona djeluje pod jedinstvenom strukturom koja kombinira zajedničku valutu s decentraliziranim fiskalnim politikama.

Europska središnja banka (ECB) osnovana 1998. djeluje kao središnje tijelo odgovorno za monetarnu politiku, uključujući postavljanje kamatnih stopa i upravljanje ponudom novca. Ona igra ključnu ulogu u održavanju stabilnosti cijena i zaštiti vrijednosti eura. S fiskalne strane, svaka članica eurozone zadržava suverenitet nad nacionalnim proračunom i fiskalnim politikama. Međutim, postoje fiskalna pravila i smjernice, poput Pakta stabilnosti i rasta (PSR), usmjerene na osiguranje odgovornog fiskalnog upravljanja unutar eurozone. Koordinacija fiskalnih politika je predmet rasprave i nastojanja za reformu tijekom godina, posebno kao odgovor na ekonomske krize.

Eurozona nudi nekoliko uvjerljivih prednosti svojim članicama. Jedna od najznačajnijih prednosti je stabilnost valute. Zemlje članice više se ne suočavaju s rizicima tečajnih razmjena unutar eurozone, što promiče stabilnost cijena i smanjuje nesigurnost za poduzeća i potrošače. Ova stabilnost posebno je povoljna za međunarodnu trgovinu i investicije, čineći eurozону privlačnim tržištem. Euro je također postao globalna valuta, zauzimajući drugo mjesto iza američkog dolara. Njegova međunarodna važnost proteže se na trgovinu, financije i investicije, što eurozoni pruža značajan utjecaj u globalnoj ekonomiji. Sudjelovanje u eurozoni poboljšava međunarodni položaj zemalja i omogućava im pristup globalnim financijskim tržištima. Unatoč prednostima, eurozona se suočila s brojnim izazovima tijekom svoje povijesti. Jedan od stalnih problema je ekonomska divergencija² između članica. Iako je euro osmišljen kako bi potaknuo konvergenciju, ekonomske razlike i dalje postoje, rezultirajući različitim razinama blagostanja, konkurentnosti i fiskalne stabilnosti.

Kriza zaduživanja država članica kasnih 2000-ih godina izložila je te ekonomske disparitete. Zemlje poput Grčke, Irske, Portugala, Španjolske i Cipra suočile su se s teškoćama u financijama, što je dovelo do financijskih paketa pomoći i mjera štednje. Kriza je istaknula potrebu za jačom koordinacijom fiskalnih politika, mehanizmima upravljanja krizom i većom financijskom solidarnošću unutar eurozone. Još jedan izazov predstavlja osjetljiva ravnoteža između centralizirane monetarne politike i decentraliziranih fiskalnih politika. Članice imaju različite ekonomske potrebe i prioritete, što ih dovodi u sukob s odlukama ECB-a o monetarnoj politici. Postizanje harmonične ravnoteže zahtijeva neprekidno pregovaranje i suradnju među članicama.

Eurozona nije statična pred izazovima. Poduzeti su naponi za jačanje njezine otpornosti i upravljanja. Inicijative uključuju osnivanje Europskog mehanizma stabilnosti (EMS), koji pruža financijsku pomoć zemljama članicama koje se suočavaju s financijskim teškoćama, i Banci unije, koja je osmišljena kako bi osigurala stabilnost banaka eurozone. Eurozona i dalje prolazi kroz kompleksno ekonomsko i političko razdoblje. Njezina budućnost ovisi o sposobnosti članica da se nose s ekonomskim neravnotežama, jačaju fiskalno upravljanje i prilagode se promjenjivim dinamikama globalne ekonomije. Zaključno, eurozona predstavlja izvanredan eksperiment u monetarnoj i ekonomskoj integraciji, rođen iz želje za mirom i prosperitetom u Europi nakon Drugog svjetskog rata. Donijela je značajne prednosti u smislu stabilnosti valute, međunarodnog utjecaja i ekonomske integracije. Međutim, suočila se i s

² Divergencija (lat. *divergentia*), odstupanje, razilaženje

ozbiljnim izazovima, uključujući ekonomske disparitete i potrebu za većom fiskalnom koordinacijom.

Put eurozone odražava složenost ravnoteže između nacionalnog suvereniteta i nadnacionalne suradnje i neprekidne napore za stvaranje snažnije i otpornije ekonomske i monetarne unije. Njezina buduća evolucija bit će pažljivo promatrana jer i dalje oblikuje ekonomski i politički pejzaž Europe i šireg svijeta.

2.3. Hrvatska kao dio eurozone

Hrvatska je ulaskom u eurozonu, 1. siječnja 2023. svoju kunu odlučila zamijeniti za euro. Podrška ostalih članica eurozone ključna je tijekom uvođenja eura, uz sposobnost države da ispunji zahtjeve i sve utvrđene kriterije. Kod primjenjivanja tečajnog mehanizma (ERM II) iznimno je važna potpora ostalih članica. Država mora primjenjivati tečajni sustav najmanje dvije godine prije nego što razmišlja o uvođenju eura, a u tom razdoblju ne smije biti većih oscilacija vrijednosti nacionalne valute u odnosu na euro. Kako bi se očuvala ravnoteža jedinstvenog tržišta, svaka država članica mora raditi na održavanju tečaja vlastite valute stabilnim, istovremeno izbjegavajući pretjeranu volatilnost³ nominalnog tečaja. Iako uvjeti za pristupanje tečajnom mehanizmu nisu jasno navedeni, za to je važno dobiti suglasnost ostalih članica eurozone, ali i institucija Europske unije. Njihova razina potpore može se temeljiti na tome kako gledaju na makroekonomsku stabilnost i konvergenciju gospodarstava zemalja kandidata.

Druga faza, u kojoj su propisi eksplicitno postavljeni, odvija se ulaskom države u tečajni mehanizam. U ovom koraku država članica mora zadovoljiti preduvjete navedene u ugovoru o funkcioniranju Europske unije. Država mora pružiti dokaz da je postigla visoku razinu pravne i nominalne konvergencije prije usvajanja eura. Ocjena nominalne konvergencije temeljit će se na ostvarenoj stabilnosti cijena, konvergenciji dugoročnih kamatnih stopa, stabilnosti tečaja u odnosu na euro, dugoročnih kamatnih stopa i svim ostalim čimbenicima. Pravna konvergencija ocjenjuje se prema tome je li država uskladila zakonodavni okvir koji regulira djelovanje središnje banke.

Hrvatska kao najmanja članica EU 1.1.2023. godine uvodi euro kao službenu valutu te postaje punopravna članica eurozone. Odluka Hrvatske o pristupanju eurozoni predstavlja značajnu

³ Volatilnost, mjerilo nepredvidive promjene određene varijable u promatranom razdoblju

prekretnicu u gospodarskom razvoju zemlje. Jedna od najznačajnijih prednosti uvođenja eura je eliminacija fluktuacija tečaja. To osigurava stabilnost ne samo za poduzeća koja se bave međunarodnom trgovinom, već i za turiste. Strani turisti više neće morati brinuti o zamjeni svoje valute što Hrvatsku čini još privlačnijom destinacijom. Nadalje, ulazak Hrvatske u eurozonu jača njezinu gospodarsku integraciju u Europsku uniju. Ovaj potez potiče bližu suradnju s članicama eurozone, što dovodi do povećanja trgovinskih i investicijskih mogućnosti. Usklađuje Hrvatsku s gospodarskom politikom eurozone, olakšavajući poduzećima snalaženje na međunarodnim tržištima i privlačenje stranih ulaganja. Uvođenje eura pojednostavljuje financijske transakcije u Hrvatskoj. Uz euro kao zajedničku valutu, poduzeća imaju smanjene transakcijske troškove pri trgovanju s europskim partnerima. Ovo pojednostavljenje financijskih operacija ne štedi samo vrijeme i novac, već potiče prekograničnu trgovinu, što donosi korist lokalnim i stranim poduzećima.

Osim gospodarske koristi, ulazak u eurozonu jača povjerenje investitora u financijsku stabilnost Hrvatske. Predanost zemlje usvajanju eura signalizira snažnu predanost fiskalnoj disciplini i gospodarskoj stabilnosti. Ovo novostečeno povjerenje privlači više stranih ulaganja, što zauzvrat doprinosi održivom gospodarskom rastu i otvaranju novih radnih mjesta. Naposljetku, prihvaćanje eura pojednostavljuje putovanja hrvatskih građana. Sada mogu lako istraživati druge europske zemlje bez potrebe za razmjenom valuta, čineći putovanje praktičnijim i pristupačnijim. Ova povećana mobilnost unutar eurozone promiče kulturnu razmjenu i turizam, što koristi i građanima Hrvatske i njihovim europskim susjedima. Zaključno, ulazak Hrvatske u eurozonu nudi brojne pozitivne ishode, od ekonomske stabilnosti i integracije do pojednostavljenih financijskih transakcija i povećanog povjerenja investitora.

3. VRSTE ZAJEDNIČKIH NADNACIONALNIH VALUTA

Prekretnica koja je dovela do prvog pravog pomaka prema uvođenju zajedničke valute i razvoju jedinstvene vrste tržišta bila je uspostava Europske zajednice za ugljen i čelik (ESCS) koja je osnovana u travnju 1951. sklapanjem sporazuma u Parizu između šest zemalja; Francuske, Belgije, Italije, Njemačke, Luksemburga i Nizozemske. Primarni motiv za formiranje te zajednice bio je stvoriti jedinstveno tržište čelika i ugljena i ukloniti te resurse iz djelokruga nacionalnog suvereniteta. Isto tako, glavni je cilj bio održati mir u Europi sprječavanjem daljnjeg sukoba između Francuske i Njemačke integracijom industrija koje su tada bile potrebne za ratovanje. Europska ekonomska zajednica (EEZ) stvorena je 1957. godine potpisivanjem Rimskog ugovora od strane šest članica osnivača: Francuske, Zapadne Njemačke, Italije, Belgije, Luksemburga i Nizozemske. Ovaj povijesni sporazum imao je za cilj uspostaviti zajedničko tržište, promicati gospodarsku suradnju i postaviti temelje za modernu Europsku uniju. Kao rezultat toga, trgovinska ograničenja koja su bila na snazi u to vrijeme su uklonjena stvarajući jedinstveno tržište koje je bilo otvoreno za sve i dovelo do ekonomskog ujedinjenja. Uz pomoć drugih europskih čelnika, tadašnji premijer Luksemburga, Pierre Werner, predstavio je 1970. studiju koja je dodatno specificirala plan koji je omogućio razvoj Europskog monetarnog sustava (EMS), uspostavljenog nakon formiranja europske novčane jedinice (EMU).

Europska monetarna jedinica (EMU) imala je ključnu ulogu u procesu europske ekonomske integracije. Koristila se kao teorijska referenca za financijske i ekonomske razgovore između zemlja članica Europske zajednice. EMU je omogućila političarima, ekonomistima i financijskim institucijama planiranje i procjenu ekonomske politike i strategija uzimajući u obzir budući prijelaz na zajedničku valutu.

Uvođenje EMU-a bio je značajan korak prema postizanju veće monetarne unije unutar Europske zajednice. O provedbi Ekonomske i monetarne unije (EMU) dalje se raspravljalo među državama članicama EU kao rezultat uspjeha europskog monetarnog sustava. Jacques Delors dao je značajan doprinos tekućem stvaranju Europe kao prvi pojedinac koji je u tom svojstvu služio do tri mandata. "Delors Committee" osnovan je 1989. godine i obrađivao je sve podatke kako bi se postigao točan cilj stvaranja jedinstvene valute. Delors je napisao rad u kojem je iznio nalaze iz svoje studije i obrade podataka koji su duboko zašli u postupke potrebne za ispunjavanje svih zahtjeva za formiranje monetarne i ekonomske unije.

3.1. Euro

Jedina valuta Europske unije, euro, simbolizira potencijal koji EU pruža ujedinjujući i povezujući europske države. Od svog početka radi na olakšavanju međunarodne trgovine, obrazovanja, putovanja i drugih aktivnosti budući da omogućuje usporedbu cijena i opciju pretvaranja valuta bez plaćanja naknade. S obzirom na to da je u optjecaju već 20 godina, pokazao se kao čvrsta i stabilna valuta koja ljudima daje povjerenje. Stvarne novčanice i kovanice eura služe kao vidljiv fizički dokaz Europske unije i podsjetnik na napredak postignut između osnutka EU-a i lansiranja nove valute.

„Uvođenje Eura imalo je brojne pozitivne utjecaje na europsko gospodarstvo, a neki od njih su stabilnost cijene, godišnja razina inflacije u prosjeku nije veća od 1,7%, raste bruto domaći proizvod po stanovniku, euro područje je drugo vodeće gospodarstvo na svijetu, jedna je od najvažnijih valuta na svijetu i druga najpopularnija za zaduživanje i pozajmljivanje, prema istraživanju Euro barometra pokazuje da ljudi imaju povjerenja u ovu valutu i u Europskoj uniji više od sedamdeset godina vlada mir.“ (Europska središnja banka, 2022).

Budući da je eliminiran valutni rizik, što je ključno za mala i srednja poduzeća, uporaba eura na globalnoj razini koristi gospodarstvu EU-a na različite načine. Te pogodnosti uključuju: više mogućnosti zbog nižih kamatnih stopa za europske građane, poduzeća i države članice; smanjeni troškovi i rizik za europske tvrtke koje mogu poslovati na globalnoj razini; povećana potrošačka i poslovna neovisnost pri prihvaćanju i obradi plaćanja stranim trgovcima; smanjena izloženost šokovima tečaja zbog jačeg međunarodnog gospodarstva i financijskog sustava. Sigurniji pristup financiranju u razdobljima vanjske financijske nestabilnosti za europske tvrtke i vlade.

Više od 340 milijuna ljudi živi u eurozoni, koja je druga po veličini gospodarska regija na svijetu. Službena valuta regije je euro. S obzirom na to da euro postaje sve moćnija valuta na svjetskoj razini, EU također nudi određene stupnjeve zaštite svim svojim stanovnicima kao i poduzećima i industriji. Zahvaljujući snazi eura, međunarodni financijski sustav tržišnim subjektima pružio je više izbora, međunarodno gospodarstvo više se ne oslanja samo na jednu valutu i manje je osjetljivo na promjene. Rezultati udjela u globalnom bruto domaćem proizvodu dokazuju uspjeh eura kao vjerodostojne valute izvan EU i eurozone. Prema procjenama, Europska unija sada čini 17% svjetskog BDP-a.

Euro je omogućio državama članicama europodručja da posluju sa svojim trgovinskim partnerima u državama diljem svijeta budući da je on dominantna valuta u međunarodnim trgovinskim postupcima. Trgovinski pakt s Japanom smatra se najvećim ikad potpisanim i provedenim od strane Europske unije. Sporazum o gospodarskom partnerstvu, koji je potpisan 17. srpnja 2018., ukida gotovo sve carinske tarife, čija je godišnja vrijednost oko jednu milijardu eura za europska poduzeća. Ostatak svijeta može gledati na Europsku uniju kao primjer i prihvatiti otvoreniju, pravedniju trgovinu temeljenu na pravilima.

Zbog valute eura države članice iz eurozone zaštićene su u slučaju određenih gospodarskih ili financijskih kriza. Euro je vrlo korištena valuta koja nudi sigurnost ulagačima jer, općenito govoreći, takav novac ne bi trebao deprecirati⁴. Države članice ne bi trebale doživjeti nikakvu štetu ako tečaj eura padne i ako njegova vrijednost bude značajno smanjena u odnosu na druge moćne svjetske valute. To je zato što se gospodarske organizacije eurozone zadužuju samo u istoj valuti, a države članice očito daju prednost međusobnoj trgovini. Svi navedeni čimbenici umanjuju značaj promjena tečaja eura u odnosu na druge valute budući da je teret otplate duga isključivo u euro regiji, odnosno u eurima. Ipak, treba naglasiti da postoje i neki primjeri iz stvarnih situacija koji pokazuju da ulazak u eurozonu sam po sebi ne pruža toliku zaštitu od prijeteće financijske katastrofe.

U nacijama koje se razlikuju jedna od druge nemoguće je imati jedinstvenu monetarnu politiku i ravnopravno gospodarstvo. Konkretno, dužnički problem onih nacija koje su zbog sudjelovanja u eurozoni bile prisiljene restrukturirati svoj dug i financirati otplatu duga na nevjerojatno povoljan način prevladavao je u eurozoni tijekom 2020. godine. Međutim, stvarne okolnosti razlikovale su se od predviđenih potraživanja. Italija od 2010. godine proživljava ozbiljnu bankarsku krizu, a rezultat toga bio je veliki pad u financijskom sektoru. Slično je prošla i Grčka, koja se još uvijek nosi sa svim teškoćama financijske krize. U to je vrijeme Europska unija bila ključna u rješavanju grčke krize, ali umjesto spašavanja Grčke od bankrota samo joj je omogućila da dobije novi kredit i otplati prethodni dug dok novi dug još nije podmiren. Postoje i druge teorije o tome kako je novac poreznih obveznika EU-a koji je bio namijenjen Grčkoj doista iskorišten za spašavanje i popravljavanje francuske i njemačke bankarske krize.

⁴ Deprecijacija, gubitak vrijednosti, obescjenjivanje

3.2 Dolar

Dolar, predstavljen simbolom "\$", globalno je priznata i široko korištena valuta. To je službena valuta Sjedinjenih Američkih Država i igra ključnu ulogu na međunarodnom financijskom tržištu. Dolarska unija ili skupina zemalja koje koriste američki dolar ili su usko povezane s njim, značajan je aspekt njegova utjecaja na svjetskoj pozornici.

Dolar, kao valuta, poznat je po svojoj stabilnosti i sveprisutnosti. Radi na decimalnom sustavu, pri čemu 100 centi čini jedan dolar. Odabir pojma "dolar" inspiriran je talirom, istaknutom europskom kovanicom tog vremena. Dizajn i značajke dolara evoluirali su tijekom vremena, prikazujući značajne ličnosti iz američke povijesti na različitim apoenima, uključujući Georgea Washingtona, Abrahama Lincolna i Benjamina Franklina. Kulturna zelena boja dolarskih novčanica uvedena je 1862. kao mjera za odvratanje krivotvoritelja.

Globalna važnost američkog dolara rezultat je nekoliko čimbenika. Sjedinjene Američke Države mogu se pohvaliti snažnim gospodarstvom, političkom stabilnošću i dobro razvijenim financijskim sustavom. Ovaj status omogućuje SAD-u da financira svoje deficite izdavanjem duga denominiranog u dolarima, što mu daje jedinstvenu poziciju u globalnom financijskom sustavu. Dolarska unija, koja se ponekad naziva i dolarski blok, obuhvaća zemlje koje ili službeno koriste dolar kao svoju valutu, vezuju svoju nacionalnu valutu za dolar ili obavljaju znatan dio svoje međunarodne trgovine u dolarima. Zemlje članice dolarske unije često uključuju zemlje na Karibima, Srednjoj Americi i dijelovima Pacifika, gdje je američki dolar u širokom optjecaju. Sudjelovanje u dolarskoj uniji nudi brojne prednosti. On zemljama članicama pruža stabilnost i predvidljivost u međunarodnoj trgovini i financijama, jer se mogu osloniti na relativnu stabilnost i likvidnost dolara. Štoviše, ovim državama daje pristup dubokim i razvijenim financijskim tržištima Sjedinjenih Država, olakšavajući lakše protoke kapitala i mogućnosti ulaganja. Međutim, članstvo u dolarskoj uniji također predstavlja izazove. Zemlje unutar unije moraju upravljati rizicima povezanim s fluktuacijama tečaja između njihovih nacionalnih valuta i dolara. Osim toga, njihove monetarne politike mogu biti ograničene potrebom usklađivanja s odlukama američkih saveznih rezervi, što potencijalno ograničava njihovu fleksibilnost u suočavanju s domaćim gospodarskim izazovima.

Dominantna uloga dolara u međunarodnim financijama izazvala je rasprave i kontroverze. Kritičari tvrde da njezin status primarne svjetske pričuvne valute daje Sjedinjenim Državama golem utjecaj u globalnim gospodarskim zbivanjima i može dovesti do financijske nestabilnosti. To je također bio izvor napetosti u međunarodnoj trgovini, dok zemlje gomilaju značajne dolarske rezerve kako bi održale fiksni tečaj. Ukratko, dolar je globalno priznata

valuta poznata po svojoj stabilnosti i sveprisutnosti. Njegova uloga u dolarskoj uniji ilustrira njegov značaj u globalnom gospodarstvu, pružajući zemljama članicama i prednosti i izazove. Iako njegova dominacija ima svoje prednosti i nedostatke, dolar ostaje ključni igrač u međunarodnim financijama, oblikujući trgovinsku i monetarnu politiku za mnoge nacije.

4. PREDMET ISTRAŽIVANJA: JAVNO MIŠLJENJE GRAĐANA O UVOĐENJU EURA

4.1. Javno mnijenje o uvođenju eura

Hrvatska narodna banka objavila je rezultate istraživanja javnog mnijenja o uvođenju eura u veljači 2019. Provela je telefonsku anketu u prosjeku 11 minuta s 1000 sudionika u dobi od 18 do 79 godina. Ispitanici su iznijeli svoje mišljenje o uvođenju eura kao oblika plaćanja u Hrvatskoj. Konkretno, iznijeli su svoja mišljenja o korištenju eura u Republici Hrvatskoj, stavove prema uvođenju eura te očekivanja od uvođenja eura.

„Oko 51% građana nije koristilo euro u proteklih godinu dana, dok 49% je. Najčešće je korišten za obavljanje plaćanja (34%), potom kao sredstvo štednje (21%), a oko 11% građana ga je koristilo za iskazivanje cijena skupih dobara. U usporedbi s kolovozom prošle godine, postotak građana koji je koristio euro veći je za 3,4 postotna boda, što je statistički značajna razlika, ali suštinski se ne radi o bitnim promjenama navika.“ (HNB, 2019).

Osim toga, otkriveno je da su muškarci češće koristili euro, osobito u gradskim regijama, te da još uvijek postoji dosljedna povezanost između korištenja eura i dobi, što znači da korištenje eura opada sa starenjem. Postoji korelacija između obrazovanja i potrošnje, pri čemu visokoobrazovani ljudi koriste euro u većem postotku za razliku od niže obrazovanih.

Dok 27,9% ljudi ističe vrijednost skupih i trajnih proizvoda i u eurima i kunama, njih 37,8% preferira euro. Sveukupno, otprilike dvije trećine građana izražava te vrijednosti koristeći euro.

Procjena razine znanja ispitanika o utjecaju uvođenja eura ostala je na sličnoj razini kao u kolovozu, iako žene, visokoobrazovani ispitanici i oni u srednjim godinama češće izražavaju osjećaj nedovoljne informiranosti. Oko 52% ispitanih smatra da bi Hrvatska trebala prihvatiti euro, pri čemu 17,7% misli da bi to trebalo učiniti što je prije moguće, 20,8% za pet godina, a 13,2% za deset ili više godina. S druge strane, 40,4% ljudi u Hrvatskoj smatra da zemlja nikada ne bi trebala prijeći na euro. Još uvijek postoji više ljudi koji vjeruju da će uvođenje eura donijeti negativne učinke, nego onih koji vjeruju da će biti pozitivni. U odgovorima otvorenog tipa 24,8% ispitanika reklo je da bi korištenje eura olakšalo poslovanje i smanjilo transakcijske troškove, dok je 9,4% reklo da bi najveća korist bila to što bi Hrvatsku izjednačio s ostalim članicama Europska unija. 23% ispitanika kaže da nema koristi od usvajanja eura, dok druga

četvrtina (25,5%) kaže da se ne mogu sjetiti nikakvih koristi. Čak polovica stanovništva (48%) brine zbog povećanja troškova i pogoršanja kvalitete. Možemo zaključiti da strah od povećanja troškova vjerojatno ima najveći utjecaj na mišljenje pojedinaca o uvođenju eura jer se sve ostale opasnosti navode u relativno maloj količini.

Većina ljudi još uvijek misli da će se relativno lako prilagoditi upotrebi eura. To smatra 31,4% ljudi kao vrlo jednostavnim, dok 39,6% smatra da će biti donekle jednostavno. S druge strane, 26,7% građana očekuje da će im prilagodba na euro biti vrlo ili iznimno teška.

Međutim, 81% onih koji su već barem jednom koristili euro kao sredstvo plaćanja, kao i onih koji često izražavaju cijene skupih proizvoda u eurima ili u kombinaciji eura i kuna (između 76% i 80%), vjeruje da će im prilagodba na euro biti jednostavna.

Što se tiče percepcije ulaska u EU, 22% ispitanih smatra da je taj proces imao negativne posljedice, dok njih 44% vjeruje da su bile pozitivne. Obrazovaniji ispitanici, stanovnici Zagreba, Dalmacije i Istre, kao i najmlađi i najstariji ispitanici, češće su skloni vjerovati da su posljedice ulaska u EU bile korisne. Također postoji povezanost između mišljenja o ulasku u EU i stava o uvođenju eura. Na primjer, 75% onih koji podržavaju brzo uvođenje eura smatra da je ulazak u EU imao pozitivan utjecaj, dok samo 23% onih koji se protive uvođenju eura ima pozitivno mišljenje o posljedicama ulaska u EU.

Čak 85% ispitanih predviđa da će Hrvatska prihvatiti euro u budućnosti, a njih 46% smatra da će se to dogoditi u idućih dvije do pet godina.

Utjecaj uvođenja eura na prihode pojedinaca, otplatu kredita i druge slične stavke u praksi građani još uvijek vide kao jedan od najvažnijih detalja uvođenja eura, uz praktične detalje poput tečaja konverzije i slično. Relevantnost navedenih informacija na prvo je mjesto stavilo čak 37 posto ispitanika, a na drugo još 21 posto. Nije ih toliko briga i manje im je važno znati točan dan kada će euro biti uveden. S obzirom na visoku zabrinutost zbog mogućeg povećanja cijena tijekom konverzije, građani preferiraju stroge i jasne mjere zaštite. Njih 57% vjeruje da bi objavljivanje imena trgovaca koji bi podigli cijene tijekom konverzije moglo potaknuti trgovce na precizno usklađivanje cijena. Kampanja poticanja trgovina na točan preračun cijena doprinijela bi pravilnom preračunavanju cijena, smatra 38,5% ispitanika i oko 44% anketiranih.

4.2. Metodologija istraživanja

Svrha istraživanja, uključujući istraživačka pitanja, metode, nalaze i samu raspravu opisani su u nastavku. U ovom dijelu rada bit će prikazano empirijsko istraživanje provedeno na javnom mnijenju građana o uvođenju eura.

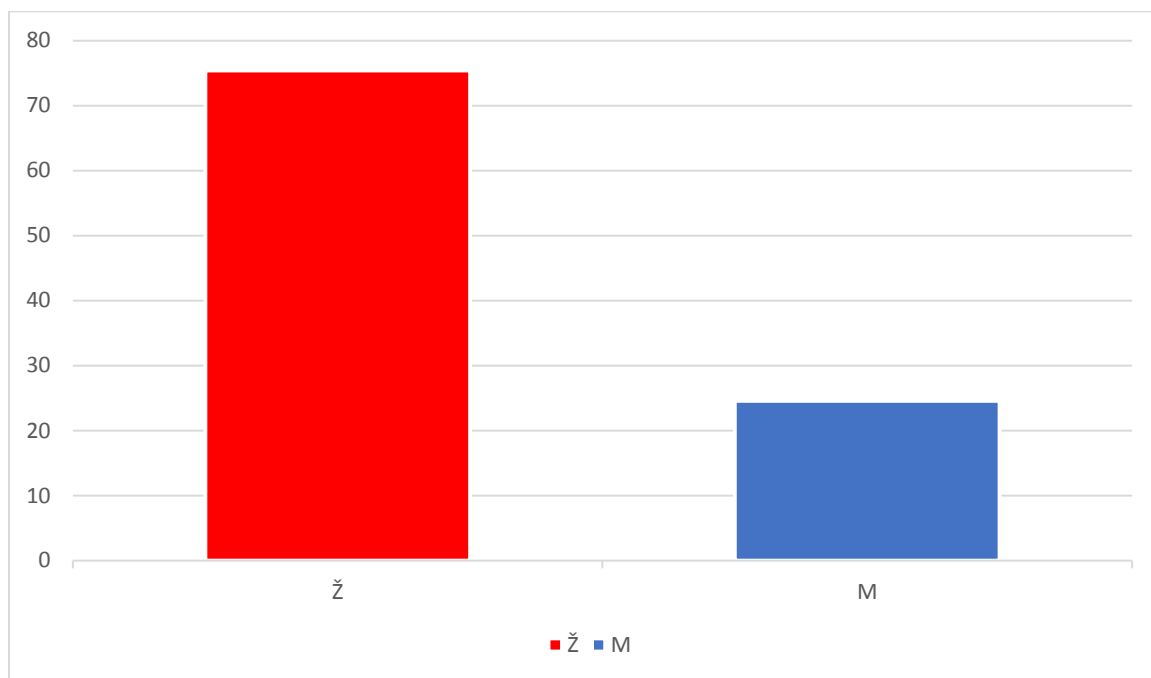
Saznati mišljenje šire javnosti o uvođenju eura glavni je cilj istraživanja ovog završnog rada.

Za dobivanje podataka za ovu studiju korišten je pristup anketnim upitnikom. Prema riječima autora Milasa, ankete su alat kreiran posebno za prikupljanje informacija i podataka o idejama i stavovima ispitanika. Anketa se može općenito definirati kao svaka metoda prikupljanja informacija i podataka postavljanjem pitanja sudionicima ankete (Milas, 2005). Važno je naglasiti da je prilikom provođenja ankete za znanstveno-istraživački rad cilj dobiti što više točnih odgovora, odnosno informacija i podataka o temi koju se istražuje. Anketa nije samo postavljanje pitanja i primanje odgovora; umjesto toga, usmjerena je na postavljanje preciznih pitanja koja će se postavljati određenoj skupini ljudi i imaju unaprijed određenu svrhu. U anketi je devet pitanja. Prvi dio pitanja, koji se bavio socio-demografskim čimbenicima, fokusirao se na spol, dob, radni status i mjesečni prihod. U drugom dijelu upitnika, koji je ispitivao javno mnijenje o uvođenju eura, korištena je Likertova ljestvica kako bi ispitanici mogli izraziti koliko se slažu ili ne slažu s određenim tvrdnjama. Anketa je provedena online, a za izradu upitnika korištena je platforma Google Forms. URL adresa ankete distribuirana je putem društvenih mreža Facebook, Teams i WhatsApp. Prikupljena je ukupno 61 ispunjena anketa. Anketa je provedena 2022. godine prije ulaska Hrvatske u eurozonu.

4.3. Rezultati istraživanja

Ovo ispitivanje provedeno je u vremenskom razdoblju od svibnja do kolovoza 2022. godine. Provedeno je dobrovoljno na 61 sudioniku ($\bar{Z}=46$, $M=15$). Radi se o dobnom rasponu mlađih od 18 do onih koji su stariji od 56 godina, a navedeno je prikazano na grafu 1. i 2.

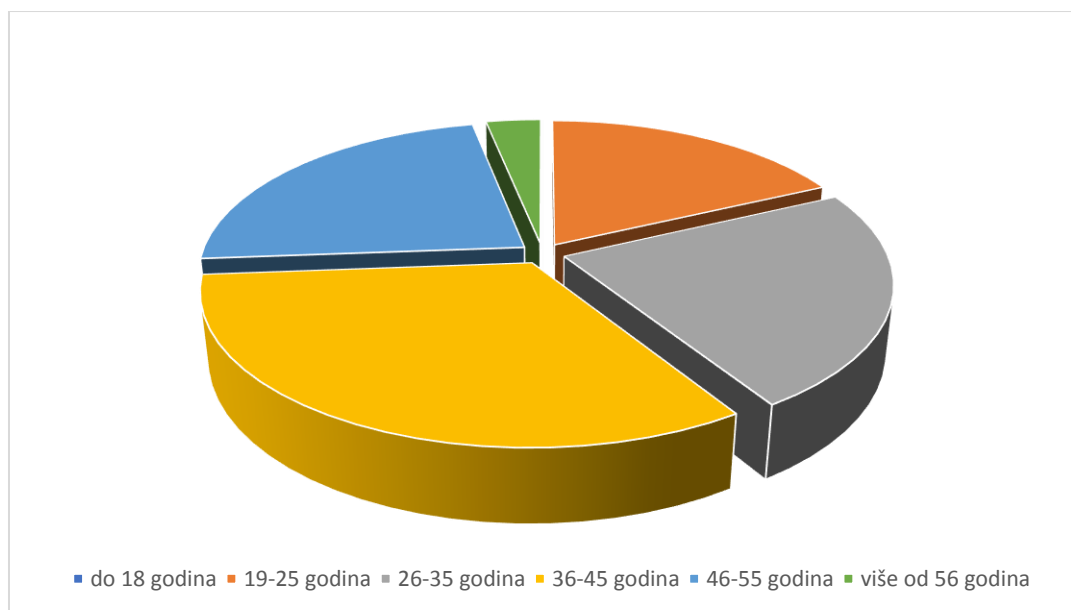
Graf 1. spol ispitanika

Izvor: Izrada autora rada

Na 1. grafu vidljivo je kako u ovom istraživanju ipak dominiraju žene, koje iznose 75,4% sudionika istraživanja, dok muškarci iznose 24,6%.

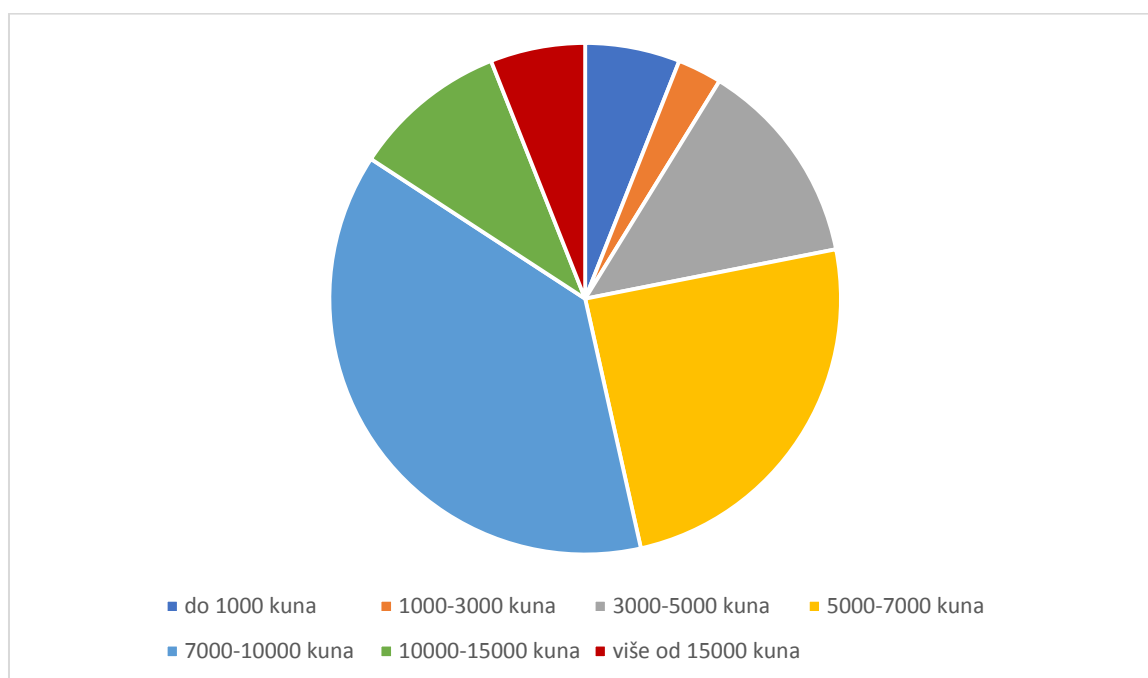
Graf 2. dob ispitanika

Izvor: Izrada autora rada

Na 2. grafu vidljivo je kako najviše ima ispitanika od 36 do 45 godina starosti točnije njih 32,8%, zatim slijede oni između 26 i 35 godina starosti kojih ima 23%, iza njih je dobna skupina od 46-55 godina točnije njih 23%, nakon toga dolazi dobna skupina od 19 do 25 godina koje ima 18% i naposljetku je dobna skupina starijih od 56 godina koja čini 3,3% ukupnog uzorka.

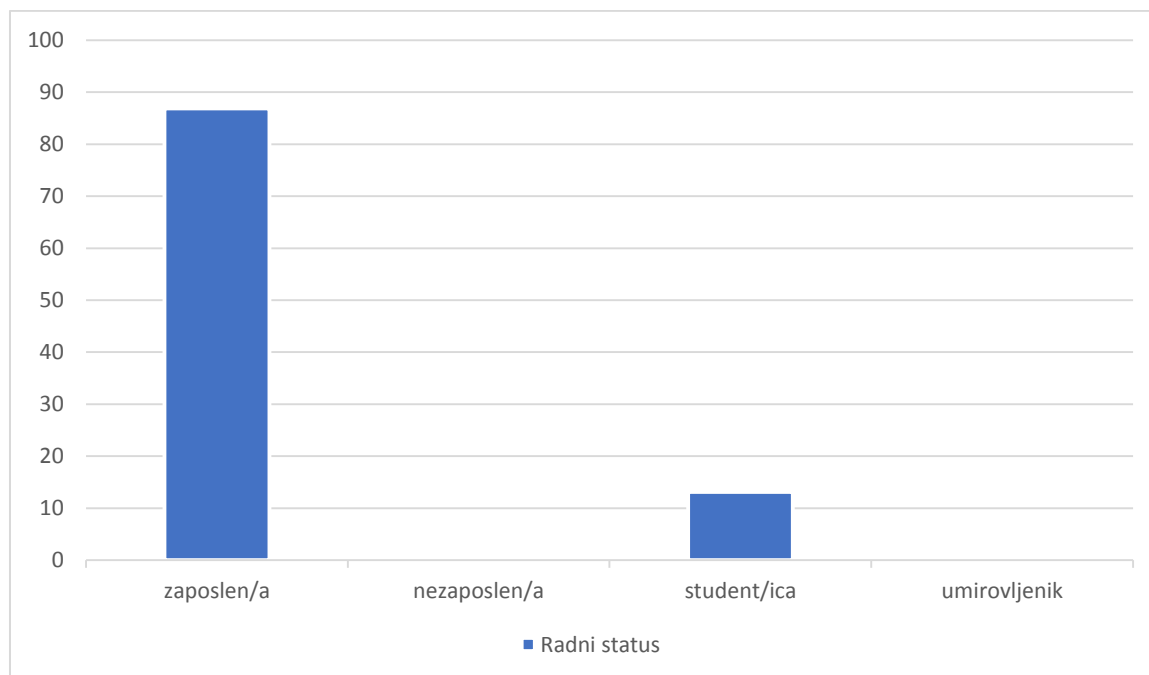
Graf 3. mjesečna primanja ispitanika

Izvor: Izrada autora rada

Što se tiče samih mjesečnih primanja najviše je sudionika koji zarađuju od 7000-10000 kuna (37,7%), zatim onih koji zarađuju od 5000-7000 (24,6%), 13,1% ispitanika zarađuje od 3000-5000 kuna te je 9,8% onih koji zarađuju od 10000-15000 kuna. Navedeno je prikazano na 2. grafu.

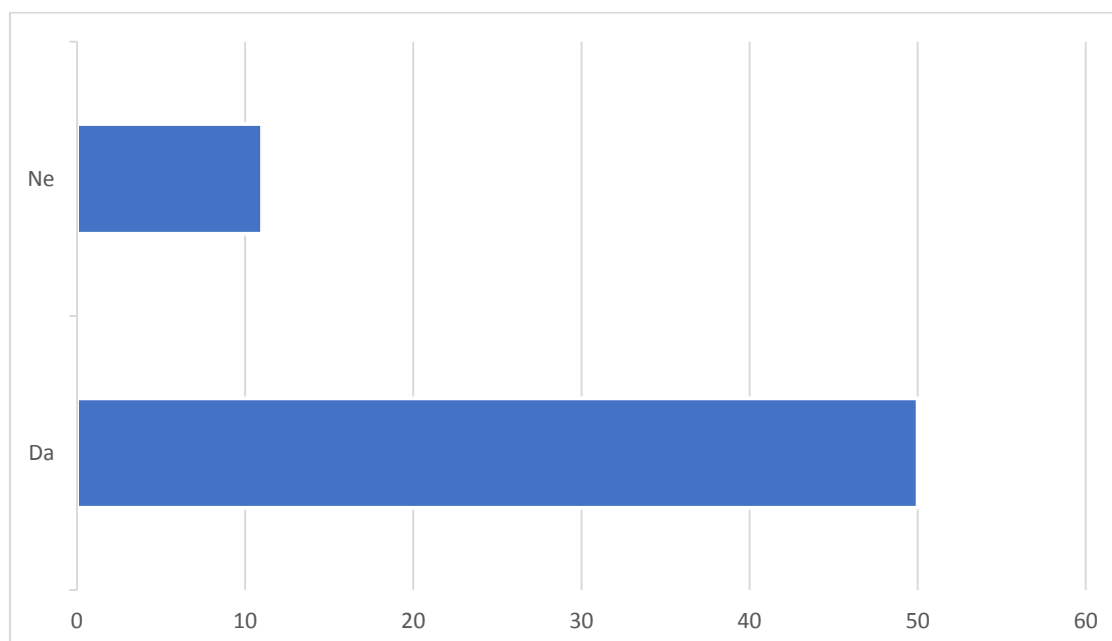
Graf 4. radni status ispitanika

Izvor: Izrada autora rada

Što se tiče radnog statusa sudionici su ili zaposleni ili studenti, točnije njih 86,9% je zaposleno dok je studenata 13,1% što je jasno prikazano na grafu 4.

Graf 5. korištenje eura kao sredstva plaćanja u 2022. godini

Izvor: Izrada autora rada

Na pitanje jesu li u proteklih mjesec dana koristili euro prilikom plaćanja 82% ispitanika odgovara potvrdno dok njih 18% negira. Navedeno je prikazano na grafu 5.

Graf 6. povećanje cijena nakon uvođenja eura

Izvor: Izrada autora rada

Na pitanje o tome hoće li se cijene povećati nakon uvođenja eura 63,9% ispitanika istraživanja ima potvrdan stav dok njih 36,1% smatra da do toga neće doći što je prikazano na grafu 6.

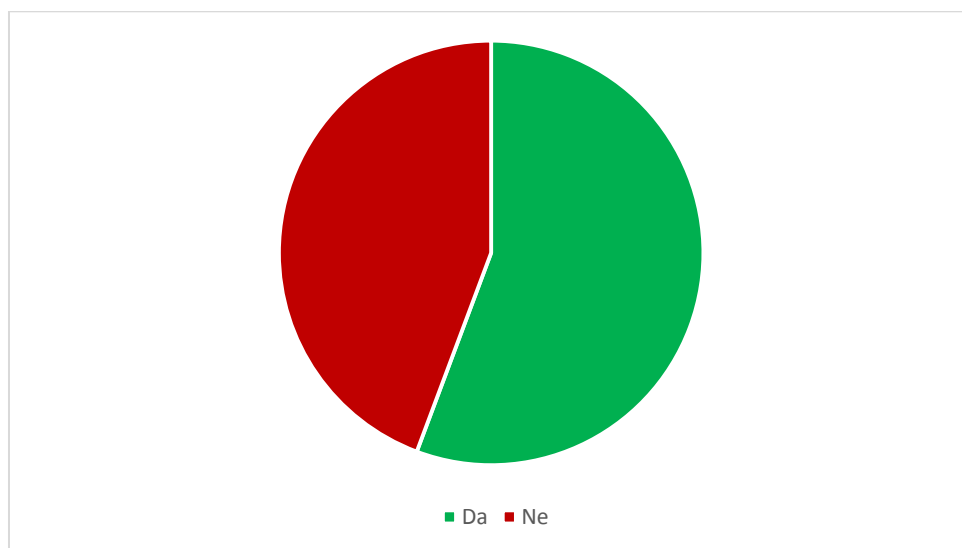
Graf 7. ulazak Hrvatske u eurozonu

Izvor: Izrada autora rad

Na pitanje smatraju li treba li Republika Hrvatska uvesti euro kao valutu 69% ispitanika smatra da bi trebala dok njih 31% smatra kako za tim nema potrebe.

Graf 8. iskazivanje trajnih dobara u eurima

Izvor: Izrada autora rada

Što se tiče preferencije eura za iskazivanje vrijednosti skupih i trajnih dobara 55,7% ispitanika preferira euro, dok 44,3% preferira kune.

Slijedi prikaz odgovora na Likertovoj skali slaganja s postavljenim tvrdnjama (1- uopće se ne slažem, 2- ne slažem se, 3- niti se slažem niti se ne slažem, 4- slažem se, 5- u potpunosti se slažem)

Tablica 1. Prikaz slaganja s navedenim tvrdnjama

Tvrdnja:	Aritmetička sredina odgovora:	Standardna devijacija:
Lako ću se naviknuti na korištenje eura.	3,05	1,05
Euro će pozitivno utjecati na ekonomiju RH.	2,77	1,09
Učinci uvođenja eura bit će pozitivni.	2,83	0,92
Učinci uvođenja eura bit će negativni.	3,39	0,94

Izvor: Izrada autora rada

Rezultati pokazuju kako na prvu tvrdnju o lakoći navike korištenja eura 41,7% sudionika odgovara kako se slaže, 30% se ne slaže te se neće lako naviknuti na euro, 18,3% ne zna, 6,7 posto se u potpunosti ne slaže te se 3,3,% u potpunosti slažu. Što se tiče druge tvrdnje o pozitivnom utjecaju eura na hrvatsku ekonomiju 31.1% sudionika se ne slaže, 27,9% se slaže, 24,6 niti se slaže niti se ne slaže, 13,1% se u potpunosti ne slaže i 3,3,% se u potpunosti slažu. Treća tvrdnja u kojoj se traži mišljenje sudionika o tome hoće li učinci eura biti pozitivni dala je rezultate: 41% niti se slaže niti se ne slaže, 29,5% se ne slaže, 19,7% se slaže, 6,6% uopće se ne slaže i 3,3, % se u potpunosti slaže. U četvrtoj tvrdnji suprotnoj od prijašnje sudionici su dali sljedeće odgovore: 55,7% se slaže sa navedenim tvrdnjama, 24,6% niti se slaže niti ne, 9,8% se ne slaže s navedenom tvrdnjom dok 9.1% se u potpunosti slaže.

Analizom prikupljenih podataka utvrđuje se kako je 82% ispitanika u 2022. godini koristilo euro kao sredstvo plaćanja. Prema tome, uvođenje eura u Republici Hrvatskoj ne bi trebalo predstavljati velik izazov za građane budući da su se već susretali s tom valutom. Potrebno je naglasiti kako stavovi ispitanika o uvođenju eura variraju ovisno o spolu: uvođenju eura daleko su skloniji muškarci, nego žene koje su daleko više zabrinute o potencijalnim negativnim učincima te značajnijem povećanju cijena, o dobi: mladi (do 30 g.) iskazuju veću potporu njegovom uvođenju u odnosu na pripadnike ostalih dobnih skupina, o obrazovanju: visokoobrazovane osobe imaju pozitivniji stav o uvođenju eura u odnosu na osobe s nižim stupnjem obrazovanja, o korištenju eura: ispitanici koji štede u eurima i obavljaju plaćanja u eurima imaju pozitivniji stav o uvođenju u odnosu na ispitanike koji nemaju to iskustvo.

Provedenom analizom utvrđuje se kako 63,9% građana strahuje od uvođenja eura. Dobiveni rezultat može se potkrijepiti činjenicom nedovoljne informiranosti građana o posljedicama njegovog uvođenja u Republici Hrvatskoj. Iako se HNB svojim kampanjama trudio i uvelike trudi približiti ovu tematiku građanstvu, još uvijek se može čuti dosta argumenata utemeljenih na netočnim informacijama.

Analizom studije utvrđuje se kako 69% ispitanika smatra kako bi Republika Hrvatska trebala uvesti euro. Budući da je euro jedinstvena valuta Europske unije njegovim bismo uvođenjem bili izjednačeni te bolje povezani s ostalim državama članicama, omogućilo bi se lakše i jednostavnije plaćanje te lakša usporedba cijena s cijenama u drugim zemljama.

4.4.Rasprava

Odabir najoptimalnije metode prikupljanja podataka u najvećoj mjeri ovisi o ulaznim podacima za istraživanje, a svaka od tih metoda zahtijeva detaljan pristup izradi strukture ankete, kao i pažljivo odabranu strategiju uzorkovanja. Svrha istraživanja završnog rada je detaljna analiza javnog mnijenja građana o uvođenju eura u Republici Hrvatskoj. Pri provođenju istraživanja obuhvaćeni su ispitanici različitog spola, različite životne dobi, radnog statusa te stupnja obrazovanja.

Ukupno 61 ispitanik dao je svoje mišljenje i odgovore na vrlo kvalitetnoj razini. Na pitanje strahuju li od povećanja cijena te pada standarda života nakon ulaska Hrvatske u eurozonu 63,9% ispitanika zauzelo je potvrđan stav. U Hrvatskoj se bilježi veliko povećanje cijena i pad standarda života nekoliko kvartala unazad, a tome je pridonijela velika inflacija koja je zahvatila cijelu Europsku uniju. Iz primjera drugih europskih država može se izvesti zaključak o tome je li strah od uvođenja eura i povećanja cijena opravdan ili nije.

U trenutku kada je Slovenija prelazila na euro, postavilo se isto pitanje o inflaciji, a istraživanja javnog mišljenja provedena nakon što su uveli euro pokazala su da je strah od inflacije bio veći nego što se to zapravo pokazalo u praksi. Bilo je manjih fluktuacija, a pretpostavka je da će slične promjene biti i u Hrvatskoj. Kada je došlo do pretvaranja cijena u eure, dodan je dodatak, što je učinilo proizvode skupljima. No, budući da se radilo o blagom i jednokratnom povećanju, utjecaj uvođenja eura na stopu inflacije bio je u prosjeku samo 0,2 postotna boda. Na primjer, ako bi stopa inflacije u državi inače iznosila 2,0%, zbog utjecaja eura ta bi stopa porasla na 2,2%. Sličan jednokratni rast inflacije zabilježen je i u Slovačkoj 2009. godine te u Sloveniji 2007. godine, kao i na Malti i Cipru 2008. godine.

Kako bi zaštitili potrošače od neopravdanog povećanja cijena, razvijen je Etički kodeks za zamjenu hrvatske kune eurom. Prva točka Kodeksa ističe da se proces zamjene eura ne smije zloupotrijebiti kako bi se neopravdano povećale cijene roba i usluga, unatoč tome što se cijene formiraju na temelju ponude i potražnje na slobodnom tržištu. Također se navodi da će fiksni tečaj konverzije biti jasno istaknut na računima, prodajnim mjestima, pružateljima usluga i internetskim stranicama kako bi se omogućilo jednostavno preračunavanje i usporedba cijena i drugih novčanih izraza za potrošače. U tim zemljama zabilježen je nešto veći rast cijena zbog konverzije, posebno u sektoru usluga kao što su kafići, restorani, kozmetičke usluge, različiti popravci, sportske usluge i sl. Sve te informacije ukazuju na to da će učinak uvođenja eura u Hrvatskoj vjerojatno biti blag.

Istraživanje je pokazalo da je 82% ispitanika koristilo euro kao sredstvo plaćanja u 2022. godini. To sugerira da euro nije bio nepoznat pojam u Hrvatskoj prije nego što je postao službena valuta. Također, činjenica da je Hrvatska mala, ekonomski otvorena zemlja koja je trgovinski integrirana s europodručjem i drugim članicama Europske unije, te da veći dio vanjske trgovine otpada na EU članice, igra u korist Hrvatske. Nadalje, financijska integracija s Europom, s oko 75% aktive banaka u vlasništvu bankovnih grupacija čija sjedišta su u europodručju, dodatno olakšava prijelaz na euro. Hrvatska također već dugo ima visoku euroizaciju, pri čemu je veći dio štednih depozita u bankama izražen u eurima. Euroizacija nije nov koncept u Hrvatskoj i povezana je s povijesnim trenucima visoke monetarne nestabilnosti, što je potaknulo građane da čuvaju svoju financijsku imovinu u stranoj valuti, prije svega njemačkoj marki, koja je kasnije zamijenjena eurom. Veliki postotak ispitanika i građana koristio je euro za iskazivanje cijena trajnih dobara veće vrijednosti, međunarodnu trgovinu, poslovanje i štednju. U Republici Hrvatskoj tradicionalno se vrijednost trajnih dobara iskazuje u eurima kao što su npr. automobili, brodovi i nekretnine. S obzirom na to ni ne čudi podatak da 55.7% ispitanika preferira euro u odnosu na kune u iskazivanju vrijednosti skupih i trajnih dobara.

Likertova skala slaganja jasno daje prikaz o tome da se sudionici istraživanja u pravilu niti slažu niti ne slažu s navedenim tvrdnjama, što u konačnici može značiti kako nemaju konkretno mišljenje o uvođenju eura ili još uvijek nisu svjesni njegovih potencijalnih pozitivnih ili negativnih učinaka.

5. ZAKLJUČAK

Najveća razina ekonomske integracije koja zahtijeva korištenje zajedničkih monetarnih politika koje su međusobno usklađene od strane zemalja članica je ekonomska i monetarna unija. Bez sumnje, uvođenje eura kao sredstva uspostavljanja jedinstvene i zajedničke valute ključni je korak prema napretku europskih integracija kao i ostvarenju jednog od glavnih strateških ciljeva hrvatske Vlade, a to je članstvo u Europskoj uniji i eurozoni.

Unatoč činjenici da je stvaranje EMU-a bila politička inicijativa, treba sagledati sve dobre posljedice koje ima na sociološke, društvene i ekonomske transformacije. Sposobnost brze prilagodbe brojnim promjenama koje se događaju u tandemu s provedbom procesa pridruživanja EMU-u je ključna. Primarna svrha kriterija konvergencije je usmjeriti i podržati članice u jačanju njihovih gospodarstava, što posljedično rezultira višim životnim standardom i smanjenjem nezaposlenosti, pa su se sve one ipak odlučile za korištenje eura. Unatoč činjenici da su neke zemlje naišle na poteškoće prilikom uvođenja eura i tako gotovo odustale od ulaska u monetarnu uniju, kriteriji konvergencije trebaju članicama pružiti smjernice i podršku.

Od ulaska u Europsku uniju 2013. godine Republika Hrvatska jasno je dala do znanja da želi euro za službenu nacionalnu valutu. U prošlom desetljeću nije ispunila uvjete za navedeni proces, stoga je njezino putovanje prema zakonskom posvojenju zaživjelo tek krajem 2020. Hrvatskoj je ponuđena prilika da sudjeluje u završnoj fazi usvajanjem ERM-a. II tečajni mehanizam te godine. S dovršavanjem European Strategy dokumenta 2018. godine, javnosti su bile dostupne informacije o očekivanim prednostima i nedostacima eura u Republici Hrvatskoj. Gore spomenuti tekst jasno pokazuje da bi usvajanje eura u konačnici koristilo naciji, vizualno i praktično. Procijenjeno je da nedostaci, koji su manji i privremene prirode, ipak ne premašuju koristi.

Članstvo u eurozoni Hrvatskoj je donijelo nekoliko prednosti, uključujući veću stabilnost cijena, smanjen tečajni rizik i pojednostavljene prekogranične transakcije za njezine građane i poduzeća. Međutim, to također uključuje odgovorno pridržavanje strogih fiskalnih i monetarnih politika koje je postavila Europska središnja banka, osiguravajući razborito financijsko upravljanje i ekonomsku stabilnost. Sudjelovanje Hrvatske u eurozoni odražava njezine težnje za prosperitetnom i stabilnom budućnošću unutar Europske unije.

LITERATURA

Knjige:

1. Brkić, L., Kotarski, K. (2008). Euroizacija, monetarna unija i vjerodostojnost monetarne politike, *Anali Hrvatskog politološkog društva*, 5(1): 443-460.
2. Capie, F.H., Wood, G.E., & Mills, T.C. (1998). *Monetary Unions: Theory, History, Public Choice*. Routledge.
3. Kandžija, V., Cvečić, I. (2008). *Makrosustav Europske unije*, Rijeka : Ekonomski fakultet.
4. Kandžija, V., Cvečić, I. (2011). *Ekonomika i politika Europske unije*, Rijeka: Ekonomski fakultet.
5. Kersan-Škabić I. i A. Mihaljević (2010). Nove zemlje članice EU i EMU - konvergencija i financijska kriza. *Izvorni znanstveni članak*, 1: 12-26.
6. Matić, B. (2012). *Hrvatski monetarni suverenitet – hrvatske kovnice i tiskare novca*, Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek; Hrvatski novčarski zavod, Zagreb.
7. Matić, B. (2016). *Monetarna ekonomija*, Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek.
8. Matić, B. (2021). *Ekonomska i monetarna unija rješenje za sve države europske unije*, *Num.vijesti*, 74: 119-133.
9. Mihaljek, D. (2003). *Makroekonomski aspekti pridruživanja Hrvatske Europskoj uniji*, Zagreb, Institut za javne financije.
10. Milas, G. (2005). *Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima*. Naklada Slap: Jastrebarsko.
11. Mueller, R.C., & Lane, F.C. (2020). *Money and Banking in Medieval and Renaissance Venice: Volume I: Coins and Moneys of Account*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
12. Ryner, M. (2017). *The Politics of the Eurozone Crisis*. Palgrave Macmillan.
13. Stiglitz, J.E. (2016). *The Euro: How a Common Currency Threatens the Future of Europe*. W.W. Norton & Company.
14. Šonje, V. (2019). *Euro u Hrvatskoj za i protiv*, Zagreb: Arhivanalitika.
15. Vujčić, B. (2003). *Euro: Europska monetarna unija i Hrvatska*, Zagreb: Masmmedia.

Internetske stranice:

1. Europska komisija (2014). Ekonomska i monetarna unija i euro, dostupno na mrežnoj stranici: http://publications.europa.eu/resource/cellar/efb1a4da-5583-4b4d-9cf2-4477e7d9426b.0019.03/DOC_1 (23.08.2023).
2. HNB (2017). Strategije za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, dostupno na mrežnoj stranici: <https://www.mingo.hr/public/documents/Eurostrategija%20-%20FINAL.pdf> (25.08.2023).
3. HNB (2019). Istraživanje javnog mijenja o uvođenju Eura, dostupno na mrežnoj stranici: https://www.hnb.hr/documents/20182/2627205/hn08032019_istrazivanje.pdf/a2d5bd19-1ed5-d171-4d38-1af0d287f354?t=1552053541555 (28.08.2023).
4. Hrvatska narodna banka (2020). Europski sustav središnjih banaka, dostupno na mrežnoj stranici: <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/medunarodni-odnosi/europski-sustav-sredisnjih-banaka> (23.08.2023).
5. Kandžija, V., Host, A. (2001). Europski monetarni sustav. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/28783> (20.9.2023)
6. Euro, dostupno na mrežnoj stranici: <https://euro.hr/> (20.8.2023)

Popis tablica

Tablica 1. Prikaz slaganja s navedenim tvrdnjama	23
--	----

Popis grafikona

Graf 1. spol ispitanika	19
Graf 2. dob ispitanika	19
Graf 3. mjesečna primanja ispitanika	20
Graf 4. radni status ispitanika.....	21
Graf 5. korištenje eura kao sredstva plaćanja u 2022. godini	21
Graf 6. povećanje cijena nakon uvođenja eura.....	22
Graf 7. ulazak Hrvatske u eurozonu.....	22
Graf 8. iskazivanje trajnih dobara u eurima	23